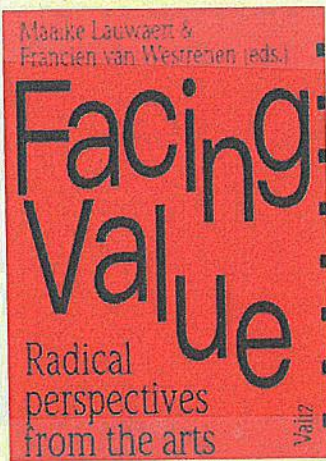

BOEKEN & DVD

WIN!

'The Second Sound'
Mail wedstrijd@
gonzocircus.com
met naam en adres

Van Mexico tot Molenbeek. Rijk en arm. Flauwekul en bittere ernst. Beeld en geluid. Een contrastrijke selectie uit het actuele aanbod boeken en dvd's over oude en nieuwe muren, verzet en de nood aan een nieuw (muzikaal) waardenkompas.

NIEUW WAARDENKOMPAS

Waarden fluctueren constant. Dus er is behoefte om er grip op te krijgen, zowel in de praktijk als in theorie, om er zo uiteindelijk ook iets zinnigs over te kunnen zeggen. 'Facing Value: Radical Perspectives from the Arts' (2017), samengesteld door Maaïke Lauwaert en Francien van Westrenen, biedt een bloemlezing

GONZO 63

van een flink aantal eigenzinnige denkers: een boek vol artikelen en beelden rond het begrip 'waarde' en aanverwante culturele onderwerpen. En ik ben vervolgens in mijn rol als recensent nu weer bezig om, met mijn relatief subjectieve stem, deze stemmen op idealiter intersubjectieve wijze te laten resoneren in mijn zinnen. Kortom, aan alle kanten worden waardeoordelen geuit over waarden en waardensystemen. Sommige hiervan krijgen relatief veel aandacht in de mainstream cultuur. Het boek is een pleidooi voor een geleidelijke tegenculturele revolutie in de kunst en samenleving die de monopolisering van het begrip 'waarde' als iets puur economisch tegengaat. Waarde is ook politiek, en politieke ideologieën als kapitalisme kapen en vergiften het politieke debat met simplistische econocentrische waarde-opvattingen. Deze letterlijk en figuurlijk enge visie pleegt roofoverval op de mens haar lichaam en geest, de samenleving en de planeet. Er is een herijking van ons waardenkompas nodig. De pluraliteit en betekenis van bepaalde, vaak als 'zacht' bestempelde waarden dienen te worden gerehabiliteerd. Er moet in de visie van Michel Foucault ruimte zijn voor anderen, anders zijn en alternatieven, voor een 'heterotopie' die de samenleving een spiegel voorhoudt. Het boek bevat legio boeiende voorbeelden van hoe kunstenaars dit doen, namelijk door een inclusieve omgeving te creëren waar men ad hoc speels kan improviseren met wat de cultuur voortbrengt zonder al te veel acht te slaan op schisma's tussen uniek werk en reproducties, kunstpareltjes en afvalmateriaal. Volgens Viktor Shklovsky is voor een maatschappijverandering een *tilting vision* nodig om zo te komen tot een Kuhniaanse paradigmaverschuiving. Het boek biedt aan de hand van een aantal thema's een aantal manieren waarop dit kan plaatsvinden. Tony Judt stuurt in de geest van George Orwell aan op een herwaardering bij de socialisten van de waarde van gelijkheid, ten opzichte van de door (neo-)liberalen gepopulariseerde vrijheid. Gelijkheid, en het belang om

64 **GONZO**

aansprekende voorbeelden van ongelijkheid breed te communiceren, wordt in het boek helaas te weinig expliciet genoemd terwijl de rehabilitatie van deze waarde centraal staat in het huidige waardendebat. Er worden interessante suggesties gedaan voor het beter laten functioneren van onze waardesystemen door te kijken hoe we ons beter tot de ander kunnen verhouden. Franco Berardi haalt aan de hand van Gilles Deleuze en Félix Guattari de waarde van vriendschap aan die kan helpen om ons uit deze depressie te halen. Jan Verwoert stipt het belang van een 'politiek van toewijding' aan. In de discussie rond de *gift economy* kijkt men aan de hand van antropologisch onderzoek in hoeverre het mogelijk is om reciprociteit – voor wat hoort wat – te gaan negeren. Echter alles op z'n tijd: Joseph Vogl ageert tegen een *high performance* cultuur waarin het snel nemen van beslissingen wordt overgewaardeerd. We zouden in tijden van vervuilende overproductie best mogen kunnen twijfelen, zeker wanneer er meerdere goed-berekenbare opties zijn. Jan Verwoert waardeert wraak jegens de almaar rücksichtslos vooruitrazende voorhoede: de internalisering van waarde(systeme)n kost tijd. Tony Judt stelt ook dat we rekenschap moeten houden met de gemeenschap van zowel onze voorouders als onze kinderen, om zo de korte termijn en groepsdenkende *hominie economici* een breder perspectief te kunnen bieden. En ik zou daar nog aan toe willen voegen dat we, in de huidige postfordiaanse periode met een opkomende diensten- en kenniseconomie, dienen te anticiperen op de komende robotgeneraties die ook zo hun waarde in de schaal gaan gooien. Maar voor nu geeft een pas op de plaats de vaandeldragers van de huidige generaties meer tijd om dit boek vol barstensvol waardevol vuurwerk voor de geest op zich in te laten werken en de systematisch ondergewaardeerde achterhoede ook voorop te krijgen door op allerlei plekken vernieuwende (in)formele pilotprojecten uit te zetten. Daarmee worden de zaden voor radicale waardeveranderingen gezaaid. (bm)

Diverse auteurs,
*Facing Value -
Radical Perspectives from the Arts.*
(Amsterdam / Den Haag: Valiz /
Stroom, 2017)

Gonzo Circus #139
mei-juni 2017